

ALBA IULIA

DIARIU BELETRISTICŪ ȘI ENCICLOPEDICŪ-LITERARIU CU ILLUSTRĂȚIUNI.

Archiereii români greco-catolici de Alba-Julia și Făgărașu.

(Fine.)

Grigoriu I. Maiorū din Sarvadū în 23 Aprilie 1773 fū consacratū în beserica cea din Curtea Împăratăscă dela Viena prin Vasiliu Bosivcovicū episcopulū din Crișū în Croația. Zēlului apostolicū alū acestui Archiereu i-a succesū a readuce la unire mare parte a Romānilorū cariī mai nainte sē abăturā dela acea. — Elū face fundatiunea de pāne din venitele dominiului episcopescū și Seminariale pentru 200 scolarī, dāndū asfeliu ocașiune spre cultivare la una multīme de tinerī, cariī din lipsa mijlōcelorū nu și-ar' fi potutū cășciga învățaturā. — Elū a fostū celū de pre urmă Archiereu din binemeritatulū Ordū alū Monacilorū sântului Vasiliu celū mare, cariī în seculū trecutū înflorā cu șciința și pietatea în Monăstirea Prea Sāntei Treime în Blașū. — Dupā acea Grigoriu Maiorū episcopulū Făgărașului la 12 Augustū 1782 sa lāsātū de episcopīā, și într'aceaiī dī făcūndu-se alegere, la 21 Octombrie 1782 i-sa numitū de succesorū

Joanū Bobū din Copalnicū Monăsturū preconisatū la 15 Decembrie 1783, și consacratū în Blașū prin episcopulū Grigoriu Maiorū la 6 Iuniu 1784, gubernāndū episcopatulū Făgărașului în 47 ani, făcurā prea însămnatele fundatiuni ale clerului, redicā multe beserice, și la 1807 fundā Presbiteriulū sēu Capitululū catedrale cu șapte Canonicate.

La 2 Octobre 1830 repausāndū preameritatulū episcopū Joanū Bobū în etate de 91 ani, și făcūndu-sē la 15 Maiū 1832 îndatinata alegere, la 23 Augustū 1832 fū denumitū de episcopū alū Făgărașului

Joanū Lemény, preconisatū la 16 Aprilie 1833, și consacratū la Oradea-Mare prin episcopulū Samuilū Vulcanū la 9 Iuniu 1833. Acestū Archiereu, bărbatulū doririlorū a totū Clerulū, făcūndū visitațiuni canonice în mare parte a Diecesei sale, prin rara sa elocuentā, multe sate readuse la s. unire; la an. 1837 re'noi, lārgi și înfrumșetā beserica Catedrale, iar' la 1842 reedificā și adausē vechia reședință episcopăscă din Blașū. — Intervenindū turburările politice din 1848. Episcopulū Joanū Lemény a renunciātū episcopatulū Făgărașului, care actū de cătrā nunțiatura apostolicā din Viena fū încunoșcințatū capitului Catedrale din Blașū cu dtulū 23 Maiū 1850. — Decī la 30 Septembrie 1850 făcūndu-se alegerea îndatinatā, la 18 Novembrie 1850 fū denumitū de episcopū alū Făgărașului

Alesandru Sterea Șulutū de Carpenișū, preconisatū la 17 Februarīū 1851. și sântitū în Oradea-mare de cătrā episcopulū Basiliu Erdélyi în 22 Juliu 1851. Totū la 18 Novembrie 1850 sē tēnū la Viena Conferința Ministerială, la care a luatū parte Joanū Scitovski archiepiscopulū dela Strigonū și primatele Ungariei, precum și Basiliu Erdélyi episcopulū gr. cat. alū Oradei-mari, și în care sa recunoscutū necesitatea, și sa primitū principiulū reactivarei metropoliei gr. cat. a Alba-Juliei și a înființarei alorū două episcopate nouē gr. cat. romāneșci la Gherla și la Lugoșū, im-

preună cu capitulele lor. — Acésta reactivare a metropoliei gr. cat. de Alba-Julia, și înființarea alorū alte două Diecese la 12 Decembre 1850 sancționându-se de cătră Maiestatea Sa Franciscu Josifū I. împăratulū Austriei și Regele Apostolicū alū Ungariei, dela Sântia Sa Papa Piu alū IX-le dobândi incuviințare canonică prin Bulla „*Ecclesiam Christi*“ de dtulū VI. Kalendas Decembris 1853. — Prin reactivarea Scaunulū metropolitanū Alesandru Sterca Șulutu episcopulū Făgărașulū deveni arhiepiscopū și metropolitū gr. cat. alū Făgărașulū și alū Alba-Juliei, în carea calitate fū instalatū cu mare solemnitate la 28 Octobree 1855 prin pronunțulū apostolicū din Viena Cardinalulū Viale Prela. — Totū atunci fură consacrați de cătră nou instalatulū metropolitū Joanū Alexi ăntăiulū episcopū alū Gherlei, și Alesandru Dobra ăntăiulū episcopū alū Lugoșulū, denumiți de Maiestatea Sa împăratulū cu dtulū 17 Martiu 1854, și preconisați în 16 Novembre 1854. — Acești archiereii după învingerea multorū greutăți și delaturarea multorū piedece cuprinđendū Scaunele lorū, începură cu zelū apostoilcū lucrulū celū mare alū organizării Dieceselorū concređute păstoririi lorū. În 1858 conveniră la metropoliă toți archiereii Provinciei și țenură sub presiđiulū Nunțulū apostolicū din Viena Antoniu de Lusa, arhiepiscopulū Tarsulū, conferințe disciplinare, cu care ocașiune Catedrala metropolitană primī dela Sântia Sa Pontificele Piu IX. daruri prețioșe: unū potirū, discū și stē de aurū, iar metropoliā primī: cruce pastorală cu catenă și inelū, ambe de aurū și înfrumșetate cu pietrii scumpe. Joanū Alexi episcopulū Gherlei gubernă Diecesa acea până la mórtea sa intrevenită în 29 Junie 1863, asemenea și Alesandru Dobra episcopulū Lugoșulū păstorī până la 13 Aprile 1870, cândū își dede sufletulū Creatoriulū. La 27 Martie 1862 repausă în Domnulū Basiliu L. B. Erdélyi episcopulū Oradei-marī, și la 1-a Novembre 1862 în locui sē denumī Josifū Papp Szilágyi de Illyésfalva, preconisatū la 16 Martie 1863, și consacratū în Blașū la 3 Maiū 1863 prin Alesandru Sterca Șulutu metropolitulū. — De episcopū alū Gherlei la 5 Julie 1865 fū denumitū Joanū Vancea de Butésa, preconisatū la 25 Septembrie 1865 și consacratū la 3 Decembre 1865 în Oradea-mare de ll. Sa Preasăntitulū Domnū Josifū Papp Szilágyi episcopulū Oradei-marī, cu facultatea căpētată spre acēsta dela metropolitulū de Alba-Julia.

Intr'aceste metropolitulū Alesandru, de cătră Maiestatea Sa împăratulū și Sântia Sa Papa cu titule onorifice și orduri strălucite condecoratū cu mare zelū stăruia a înainta vađa și starea metropoliei restaurate și ăndeosebū a arhiepiscopiei de Alba-Juliă; elū dobândi subsidiulū împărătescū de 18.000 fl. anualī pentru subvențiunea clerulū arhiepiscopescanū; sub dēnsulū sē cumpară dominiulū dela Bucerdea Granósă pre sēma fondulū de instituțiune alū Basilișilorū din Blașū, sub elū fū realizată întregirea capitululū metropolitanū la dece canonicate, în urmă făcândū frumose fondațiuni și lă-

sândū spre scopuri arhiepiscopescane dominiulū dela Springū, mori la 7 Septembrie 1867.

În 1868 sē înarticulă în legile țerii înălțarea episcopiei gr. cat. a Făgărașulū la demnitatea de »Metropoliā gr. cat. de Alba-Julii« și înființarea episcopiei Lugoșulū și a Gherlei. Art. XXXIX ex 1868.

La 11 Augustū 1868 făcându-se alegerea îndatinată în sinodulū clerulū adunatū din întregū teritoriulū a fōstei cândva Diecese a Făgărașulū, la 21 Novembre 1868 Ilustritatea Sa Preasăntitulū domnū episcopū alū Gherlei Dr. Joanū Vancea de Butésa fū denumitū de arhiepiscopū și metropolitū gr. cat. alū Alba-Juliei și alū Făgărașulū, preconisatū la 21 Decembre 1868 și instalatū la 11 Augustū 1869.

La scaunulū Gherlei vacantū din 1868 fū denumitū în 11 Septembrie 1872 Michailū Pavelū, preconisatū de S. Sa Pontificele și consacratū de metropolitulū în Catedrala metropolitană, la 26 Ianuariū 1873.

Repausândū în 5 Augustū 1873 episcopulū Orădii-Marī Josifū Papp Szilágyi, sē srămută la scaunulū acela Ill. Sa episcopulū Lugoșulū Joanū Olteanū, — iar pentru scaunulū Lugoșulū, ce prin acēsta deveni vacante, sē denumī Victorū Mihályi de Apsa, în 25 Novembre 1874, carele preconisatū de S. Sa Pontificele fū consacratū de metropolitulū sēu și episcopii Orădii-Marī și alū Gherlei, în Catedrala metropolitană la 14 Februariū 1875.

Acēsta este arētarea sinoptică a istoriei Provinciei gr. cat. a Alba-Juliei, și a arhierieilorū ei, cari ostendindū cu zelū apostolicū întru înaintarea Sântei Uniri, puseră fundamentū la rēdicarea edificilū de cultură religiosο-morală, și neteđiră calea spre ăjungerea sublimei țēnte, la carea este chiamată dela Provedință acēstă Provinciă besericescă.

Cere-mi!

*Cere-mi dacā vrei viēta
S'o trecū vecinicū pre-astă stāncă
Numai cu singurătatea
Și cu jalea mea adēncă.*

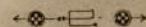
*Orī sē-mi ceri sē uitū din dēnsa
Cei mai frumoși anī ai mei,
Sē-mi uitū chiar coplāria
Cere-mi totulū dacā vrei;*

*Și-ti promitū ca nōptea-uitārei
S'o aruncū preste trecutū,
Și sē-mi uitū de mine însu-mi —
Dar' nu-mi cere sē te uitū.*

*Se te potū uita pre tine,
Nici nu vrēu sē te ascultū —
Asta vorbă 'n alū meu sufletū
Pare c'a moritū de multū.*

(1881.)

V. B. Munteșcu.

IUBIREA CEA DIN URMĂ

— *Novelă.* —

(Urmare.)

XV.

Andrézy, așa se numește satul unde se refugiara Micheline și Pascalu. Situată la confluența Senei și alu Oisei, împodobită cu elegante locuințe, acestu sat e rădămatu de unu delu plantatu cu vii și încoronatu cu pădure. La pôlele lui curge riulu printre trestii și stingini, și pădurea Saint-Germain i-i descrie unu vastu horizontu. Este unu ținutu drăgălașu și plinu de grație, mai vartosu din cauza insuleloru îndesate cu crângu, ca nișce raiuri, cari ilu stretaia în tota lungimea sa.

Fugariu nostru se instalară într'o stână plăcută, carea avea o grădină, ce se lăsa pe unu povârnișu plăcutu până spre țărmuru Senei. În curându se dedară în acestu locu retrasu. Acolo se afla o terasă pe care i-i plăcea Michelinei să se petrecă orele în singurătate și în visuri. De pe această terasă, pe jumătate ascunsă într'unu tufișu desu de carpeni, se vedea cum șerpuescu în depărtare caprițioasele cotituri ale fluviului și cum amenință să rupă plopil și salciile insuleloru luxurioase ale acestui ținutu încântătoru. Din acestu locu de privire poteai lua parte la priveliștea unei navigațiunii pitorești. O flotilă întrégă de vapore și de bărci însufleța aceste perspective linișcite, și Micheline se interesa de această mișcare; inima ei de-o-camdată simța trebuința distracțiunii și a izolării.

Dar' trebuie mărturisitu, că ea înzădaru își căuta linișcea inimei și vioiciunea sufletului, căci unu chinu neînvigibilu o rodea în ascunsu. Acestu chinu în contra voinței sale, se vedea de pe obrazi ei slăbiți și palidi, de pe ochii ei lipsiți de focu și de suris. Privindu-o, ai fi disu că pătimeșce de unu doru, deși nici-odată nu se plângea și totu-de-una se arată dulce, amabilă și mulțumită. Pascalu și contesa erau îngrijați vedându-o atât de schimbată, dar' Micheline se grăbia a-i linișci. Însă diclele treceau fără să i-se producă în starea ei vre-o îmbunătățire. Căci dacă voința ei era puternică, natura era încă și mai puternică decât voința ei.

Într'o demință Pascalu o anunță că, contractulu de căsătorie e gata și că în ziua următoare voru trebui să-lu iscălescă la notariulu din Andrézy.

— Fôrte bine, răspunsu Micheline cu unu aeru suridătoru.

— Preste două săptămâni vomu fi primiti la primărie și în beserica din sat, reluă Pascalu cuvântulu.

Acăsta veste pără că nu o emoționază pe Micheline. Singuru unu acu, cu care cosea i-se frânsu între degete.

— Așa scumpă copilă, d.-ta nu faci nici o obiecțiune? adausu Pascalu.

— Nici una.

— Mâne și apoi de mâne în două săptămâni fivei gata a mă însoçi?

— Da, voiu fi gata, răspunsu firmu Micheline. Kersaint o ațenti cu o privire pătundătoare. Creșu că o va vedu tresărindu și suspinându.

După unu momentu, eși fără nici unu scopu, posomoritu și îngrițatu. Întelni pe contesa; care sosia dela Paris.

— Pentruce ai o față atât de amărită, ilu întrebă ea îndată.

— Pentrucă Micheline nu e fericită.

— Cu tôte aceste ea se arată fôrte hotărîtă. Da, în urma resignațiunei, fără îndoială, dar' ea se schimbă vedându cu ochii.

— Gândulu căsătoriei totu-de-una turbură pușinu pe fetele tinere.

— Să fie chiar' acăsta? eu mă îndoescu.

— Ce presupui dar'?

— Presupunu că Micheline, ca și o copilă Spartană, numai prin energia ce o are se șcie linișci, și că inima-i sângerază fără s'o veși sub săgeța unui amoru ascunsu.

În dômna Angèle însași se născu acăsta bănuelă.

Deveni gânditoare și tăcu.

Sosiră la stână și percurseră în grădina căutându pe Micheline.

— Trebuie să fie pe terasa dela țărmulu apei, șise Pascalu.

Ei trecură preste o livadă în a cărei ierbă mole li-se perdea sgomotulu pașiloru și ajunseră la marginea tufișului de carpeni. Erau se între în tufișu, cându Kersaint de-odată opri pe contesa.

— Ce e? ilu întrebă contesa încetu.

— Tăcere, s'ascultăm! răspunsu Pascalu.

Nici o bôre nu mișca aerulu, nici o frunză nu se clătina pe arbori, paserile se trăsaseră la câmpu; numai riulu murmura încetu lovindu-se de pietrii și trestii. Însă acestu sgomotu micu causat de undele riului nu potea împiedeca străbăterea murmurului unei voci bine cunoscutu dômnei Angèle și lui Kersaint.

Micheline într'adeveru era pe terasă; ea țenea între drăgălașele-i degete unu obiectu de-o formă și colóre ciudată, o rosă de Provins de totu veștețită, însă cu totul întrégă, ca și cându ai fi scosu-o dintr'unu ierbariu.

— Sermană flôre veștețită! șicea tinera fată, uitându-se la flôre, melancolică și cu ochii scaldăți în lacrimi, acum trebuie să ne despărțim! Da, césulu despărțirei a sositu. A te mai păstra de acum înainte ar' fi o greșală, o greșală neiertată. Ah, te-am păstratu prea multu timp, scumpu relicviu! Dacă așu fi fostu mai severă față cu mine însa-mi, te-așu fi distrus în ziua în care te-am primitu. Dar' pentru acăsta mi-a lipsitu curagiulu. Inima mea, of! nu este o urnă, unde arde jertfa cea curată a vîrtuții!... Cându Flavianu mi te-a datu, o iubita mea rosă! vorbi ea mai departe, te-am privitu ca o promisiune a legătorei nôtore apropiate. Dar' auguriu suntu mincinoși, și tu mă în-

șelai cu mirosul tău plăcut și cu surisul tău îmbobocit! În câteva zile voi fi femeia altuia. Voi fi împlinită o dătorință imperioasă, căci recunoștința este mult mai sfântă decât amorul!...

Aide! sermană flóre veșezită! adausă cu un suspin adânc, lasă-mă să-mi atingă pentru ultima dată buzele de tine! apoi î-ți voi risipi fără milă îngâlbinitele-ți foi, și unda care curge la picioarele mele le va mână spre prepastie, precum destinul ne duce visurile noastre cele mai dulci ale fericirii!...

O bore lină care suflă în acest moment, împrăștia preste fluviu petalele cele atât de ușoare ca niște aripi de flutur.

Pecându-și isprăvia Micheline jertfa, vedu un tineru care o ficsă cu o privire plină de amărăciune și întristare.

Era Flavianu.

Micheline scose un țipet, șovăi și leșină.

XVI.

Causa leșinării Michelinei nici Pascalu nici contesa nu o potură trece cu vederea. Ei recunoscură pe Flavianu în momentul în care acesta se oprî la țermure.

A sări într'ajutoriu Michelinei și a-o reanima, a fost pentru ei o afacere de câteva minute.

Înainte de ce Micheline și-ar fi putut re-deschide ochii, înainte de a-și fi venit în fire, Pascalu dîse contesei cu un ton pe care se silia a și-lu domoli:

— Te lasă lângă Micheline, dîmnă, mă voi reintorče îndată.

Cu o repede aruncătură de ochi, dîmna Angèle esamină țermul fluviului. Ne mai vedîndu pe nimenea acolo, îl întrebă pe Pascalu îngrițată:

— Unde te duci?

— Să vorbesc cu Flavianu.

— Ah! ia sémă amicul meu!

— Fii linișcită, dîmnă, n'o să-ți faci nici o supărare.

— Mergi dară, și D.-dêu să te lumineze.

Deschisă o ușă de grătele ce era făcută la gardul grădinei și dispărî.

Micheline își reveni în poterî, ametea o părăsi și se trezi cum se cade. I-și dete sémă de situaținea sa și-și aduse aminte de Flavianu.

— A plecatu? întrebă ea agitată.

— Cine? dîse contesa, neșciind hotărîtu despre cine întrebă.

— Elu! elu!... Flavianu! Era aici pe țermul apei.

— Eu nu vedu pe nimenea.

— Ei! cum a putut elu afla locul unde ne-amu retrasu?... Ah! dacă șcia.

— Ce?

— Oh? nimic!... nimic, dîmnă! Vreu ca câtu mai iute să mi-să hotărască sôrtea, ca să-mi șciu legată viața în modu hotărîtu, ori-cum ar' fi. Pote că atunci î-mi va fi datu a trăi în pace!...

Și adausă în modu neînțelesu:

— Mai alesu cu inima mea?

— Linișcește-te, scumpule ângeru, murmură dîmna Angèle îmbrășindu-o. D.-lu Flavianu se va lasa îndată de persecuțunile lui nefolositoare. Va afla că urmărește unu lucru blamabilu și totu odată periculosu.

Micheline tresări.

— Periculosu! repetă ea cu grôză. Da, da, forțe periculosu! căci dacă d.-lu Pascalu ar' afla că nesocotitul este aici, sar' naște fără îndoială amenințări, provocări și ce mai șciu eu? Ah! ai milă, dîmnă și păstrează bine secretul!

— Încrede-te în prudința mea, răspunsă contesa, care i-î tainuia adevêrul, ca să nu i-să mă-rască grôza.

Oh! am încredere!... Dar' unde-i amicul nostru?

— În satu. N'o să mai întârđie multu.

— Ah; numai să nu dee de vre-o nenorocire! Tremurî.

Dîmna Angèle promise de-a întreveni în casu de lipsă și de a confrunta ori-ce întemplantă neplăcută.

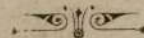
Ori-câtu de încumêtată ar' fi fostu promisiunea acêsta, destul că isbuti a linișci pe tînera fată.

Esaltaținea i-să astempêră repede; o dulce linișce se răspândi preste fața ei, și ea își recâșcigă îndată o parte din curagiul și resoluținea sa.

Pascalu se reintorse târđiu la stână. Era forte palidu, dar de totu linișcit. Fisonomia lui avea o espresiune de melancolie și de unu ce sublimu care te frapa. Fruntea-i parea mai lată, gura mai serioasă, privirea mai adâncă, mersul mai impunătoriu.

Din întregul lui se oglinda o stare deosebită a inimei ca și cându ar' fi fostu schimbatu de totu.

(Va urm...)

În singurătate.

Cându sum singuru în odaia
Și n'am altceva să facu,
Punî în gură o țigară
Și sorbesc din ea cu dragu.

Și vedîndu cum merge fumul,
Cum se face în nimic,
Îmi vine în mînte timpul,
Cându am fostu și eu voinicu.

Cându și eu plin de speranță
Am privit în viitoru
Cugetîndu cumcă viața
E visu dragu, fermecătoriu.

Și-atunci vedu, c'amea sperare
Și iluzii au trecut;
Chiar' ca fumul de țigară
În nimic s'au prefăcutu...

A. Bălibană.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Joană Inocențiu Micu-Klein.

AMORULŪ.

De Blaise Pascal.

(Fine).

Plăcerea de a iubi, fără de a o putea spune, își are suferințele sale, însă și dulceta sa. Câtă de fericit se sîmte omul, de a-și conforma toate faptele sale, pentru de-a plăce unei ființă, pe care o așteptăm atît de nemărginită? Meditamă zile întregi să aflăm mijloce pentru ca să ne destăinuim și consumăm totu atîta timp ca și cînd ne-am întreținea în faptă cu iubita noastră. Ochi se învăpăiează și se stingă iarăși în același moment și cu toate că nu suntem siguri că aceia care cauzează totă această confuziune o și observă, totuși avem satisfacțiunea a încerca toate aceste senzațiuni pentru o persoană, care este atît de densă de densă. Am dori să avem o sută de limbi ca să i-o putem spune și pentru-că nu ne putem folosi de cuvinte, trebuie să ne restringem la elocvența faptelor.

Până atunci cineva este totu vesel și foarte ocupat. Pentru cea este fericit; pentru că secretul de a întreținea continuu o pasiune este a nu lăsa să se nască un gol în spirit. Silindu-lă a se ocupa mereu cu cea ce-l atinge atît de plăcut. Cînd însă el se află în starea tocmai descrisă, nu o poate suporta timp lung, pentru-că este partea singur activă în o pasiune, unde este de lipsă ca să fie doi și mișcările lui se desecă lesne și iute. — Cu toate că este ceași pasiune are lipsă de reinnoire; spiritul își complace în această și cine știe să și-o procure, știe să se facă și plăcut.

După-ce s'au parcurs acestu drum, abundanța începe câte-odată a scăde și pentru-că nu primesce nou concursu dela sorginte, se apropie de un sfîrșit trist, pasiuni ostile cuprind inima și o sfășie în mii de bucăți. Inse o rață de speranță — ori cîtu de adencu ar fi cadutu cineva — ne redică iarăși la înalțimea primă. În acestu joc își plac câte-odată femeile; câte-odată cîndu își dau aerul a sîmți simpatie, o și au în realitate. Cîtu de fericit, decă se întemplă acesta.

Unu amoru firmu și seriosu începe totu-de-una cu elocvența faptei; ochii au în această partea cea mai mare; totuși trebuie să ghicești și să ghicești bine. Cîndu două persoane au ceași intențiune, atunci nu ghicescu séu celu puçin numai una din două ghicesce, cea ce vré să dîcă cealaltă fără ca să o audă séu să cuteze să audă.

Cîndu iubim ne părem noi înșine alt'cum ca mai'nainte. Pentru cea ne inchipim că o observéza fie-cine; această inse este cu totul falsu. Pentru-că orizontul puterii noastre spirituale este mărginit prin pasiune, nu ne putem da sémă despre contrariu și suntem în nesiguranță. Cîndu iubim ne facem illusiunea, că am descoperi pasiunea altuia; de cea avem frică.

Cu cîtu este mai lungu drumul în amoru, cu atîtu mai multă plăcere află unu spirit delicat.

Sunt unele spirite cărora trebuie să li se dea multu timp speranță; acelea sunt cele finu sîmțitoare. Altele nu pot rezista lungu timp dificultăților, acestea sunt cele grobiane. Acelea iubesc mai lungu cu mai multă plăcere; acestea mai iute, mai liberu și încetă curîndu a iubi.

Efectul primu al amorului este acela, că inspiră mare stimă; avem adorațiune pentru cea pe care o iubim. Cu totu dreptul: nu cunoșcem pe lume nimic mai mare.

Autorii nu știu să ne descrie bine senzațiunile amorului la eroii lor; ei ar trebui să fie însuși eroi.

Rătăcirea de a iubi în locuri diferite, este totu așa de nenaturală, ca și nedreptatea spiritului.

În amoru tăcerea este mai de preferit ca vorbirea. Este bine a fi tăcut; există o elocvență a tăcerii, care pătrunde mai adencu, decatu ar poté pătrunde vre-odată cuvîntul. Cîtu de bine persuadéază unu amant pe iubita s'a cîndu este tăcut și cîtu de spiritualu este el tocmai în acesta.

Orî cîtu de cu temperamentu ar și fi cineva, este bine, decă în anumite împregjurări nu o arata. Toate acestea se petrec fără regulă și meditare și decă spiritul o și face. totuși o face fără să fi cugetat mai'nainte la cea. Se întemplă de necesitate.

Adoram adesea o femeie, care nu și crede a fi adorată și ne obosim a-i păstra o fidelitate nestirbită, deși ea nu știe nimic despre această. Amorul trebuie să fiă foarte fin și curat.

Cunoșcem sufletul și prin urmare pasiunile omenilor, prin cea că ne comparăm cu alții.

Sunt de acord cu acela care dîsesé, că în amoru cineva uită de averea s'a, de părinții săi și de amicii săi: amicitțiile cele mari ajung așa departe. Pentru cea ajungem așa departe în amoru, pentru-că credem a nu avé lipsă de nimic alta, decatu de iubita: sufletul este plin; nici unde nu mai este loc pentru grijă și nelinișce. Pasiunea nu poté fi restrinsă, de cea nu ne pasă de cea ce dîce lumea, care cum șcim nu-i este permisă a condamna purtarea noastră, decă cea vine dela rațiune. Acî este o abundanță de pasiune; reflecșiunea nici nu poté începe.

Nu este o consecență a obiceiului, ci o presiune a naturei, că bărbații facu pasul celu dintăiu, pentru de a căștiga amicitia femeilor.

Acăsta disparițiune a memoriei, care este o urmare a amorului și atașamentul acela estremu la obiectul iubit dă în noi esistența la calități pe care mai'nainte nu le avém. Devenim iubitori de lăcuș, fără să fi fostu vre-odată acesta. Chiar și unu sgărcit care iubește, devine darnic și nu și aduce aminte să fi posedat vre-odată calitatea opusă: cauza este, că unele pasiuni sugrum sufletul și-lu înțelenesc, altele ilu mărescu și-lu desvöltă.

N'au fostu cu dreptu, a lua amorului numirea de rațiune și a le pune în contrastu una cu alta; pentru-că amoru și rațiune suntu una și aceeași. Este unu succursu ce se dă ideiloru spre o parte fără esaminare minuțiosă, dar' în totu casulu este ceva raționalu; și nu se pôte și nu este permisu a dori se fiă alt'cum pentru-că alt-cum am fi numai niște mașine câtu se pôte de nesuferitū. Se nu eschidemu deci rațiunea din amoru; ea nu pôte fi despărțită de elu. Poetii au fostu deci neîndreptățiti, a ne descrie pe Amoru orbū; trebuie se i-se ia legătura josu si a-i reda plăcerea vederi.

Sufletele capabile de amoru pretindū o viață activă, care se consumă în evenimente nouē. Precum este agitarea în lăuntru, așa trebuie se fiă și în afară și acestu modu de viață este o minunată îndrumare pentru pasiune.

Sē pare că avemū cu totulū altū sufletū cândū iubimū, decâtū cândū nu iubimū; acēstā pasiune ne ridică, ea ne face mari; pentru acea celelalte trebuie se stee în proporțiune de ore-ce alt'cumū nu se potrivește și câte-odată devinū neplăcute.

Plăcutulū și frumosulū este unulū și acelașiū; totā lumea are o noțiune despre acēstā. Audū vorbindu-se despre o frumsetā moralā, care constā în cuvinte și fapte frumoșe în afarā. Esistā o măsurā ore-care de a se face plăcutū; dar' pentru acēstā se recere calitatea corpului și acēstā nu se pôte căștiga.

Ōmenii suntu aplecați a-și forma o ideā atātu de sublimā despre plăcutū, încātu nu pôte fi atinsā de niminea. Se judecāmū mai dreptū și se dicemū, că plăcutulū esistā numai în dispozițiunea firēscā cu elasticitatea și vioiciunea spiritalului care surprindū. În amorū aceste două calități suntu nedispensabile; nu este lipsā de forțare, dar' totū atātu de puçinū de moliciune: restulū ilū face obiçeiulū.

Stima și amorulū se stee în relațiune potrivită, ca se se pōtā sustēne, fără ca știma se înādusēcā amorulū.

Suflete mari nu suntu acelea care iubescū mai desū, întēlegū unū amorū violentū: este de lipsā o prevalență a pasiunei, pentru a-i sguduī și a-i umplē. Cândū însă începū a iubi, apoi iubescū cu multū mai bine.

Sē sustēne, că suntu națiuni mai aplecate pentru amorū, ca altele; acēstā nu este corectū dīsū celū puçinū nu este în totā privința adevēratū. De ore-ce amorulū constā în simpathia sēntēminteloru, apoi elū trebuie se fiă acela-și în totū loculū. Incātu elū pôte suferi ore-carī modificāri 'afarā de sfera sentimentului, este influențatū prin climā; dar' acēstā numai cu privire la corpū.

Cu amorulū este ca și cu sēmțulū sănētosū; precum cineva își inchipuesce că are totū atātu spiritalū ca și altulū, așa crede și că pôte iubi totū așa ca altulū. Inșē cu câtū cunoscința nōstrā pētrunde mai departe, cu atātu iubimū mai multū până la cele mai mici lucruri: cea-ce alții nu o potū. Sē recere unū ore-care sēmțū finū pentru de a potē observa acēstā diferință.

De-abiē se pôte preface cineva înamoratū, fără de a și fi aprōpe a o deveni sēu celū puçinū a fi undeva înamoratū; pentru că pentru acēstā aparință trebuie ca se aibā cineva spiritulū și sentimentele amorului și preste aceste mijlōcele de a vorbi bine. Veritatea pasiunei nu se pôte ascunde așa ușorū, ca adevēruī seriōse. Pentru acea se recere înfocare, energie și o căldură firēscā și via a spiritului; acestea potū fi ascunsē mai ușorū prin moderațiune și iutēlā.

Cândū suntemū departe de iubita ne propunemū a spune sēu a face multe, cândū suntemū aprōpe devenimū indeciși. De unde vine acēstā? Că înā-ce suntemū departe avemū presentā de spiritalū, sosiți în fața ființei iubite acea se conturbā; pentru unū propusū avēndū lipsā de firmitate, acēstā inșē se pierde prin confusiune.

În amorū n'avemū curagiū a risca de frică, se nu pierdemū totū; totuși trebuie se înaintāmū, dar' cine ne spune până unde? Tremurāmū mereu, până cândū ajungemū la acelu punctū. Prudența nu ne ajutā nimicū, pentru de a ne rădima pe ea, cândū am ajunsū ținta.

Nimicū nu ne face mai perplecși cândū iubimū, decâtū a vedē ceva favorabilū pentru noi, fără se avemū curagiulū de a o crede: suntemū atacați dintr'odată de speranță și frică. În urmă învinge acēstā pe cea de-antāiū.

Cândū iubimū passionatū este totū-de-a-una ceva nou a vedē pe iubita. După unū momentū de despărțire sēmțimū, că ea lipsesce în inima nōstrā. Ce încântare a o afla ērași! îndată sēmțimū că a încetatū ori-ce nelinișcire.

Până aci trebuie inșē ca amorulū se se fi desvoltatū forțe multū; pentru-că în stadiulū începutului cândū încă n'am progresatū, sēmțimū încetare a nelinișcirei; inșē în loculū ei aparū altele. Cu tōte că unū asemenea rēu urmēzā unulū după altulū, totuși nu încetāmū a dori presentā iubitei în speranță, că vomū suferi mai puçinū; cândū o vedemū apoi credemū că suferimū mai multū ca mai'nainte. Suferințele trecute nu mai dōr'. cele presente ne cuprindū și după acea ce ne cuprinde judecāmū. Nu trebuie ore se compātirimū pe unū inamoratū ce se aflā într'o ast'feliū de stare?

Din francesā de Jeronimū Barițiu.

Ce este pretinia?

*O copilă oe adorā, pre doi ōmenī de-odată,
Și în schimbū pentru iubire — ea nu vrē nici o resplată,
E frumōsā — dar' modestā, — și cândū unulū o respinge,
Pārāseșce și pre altulū — fār' a ride, — fār' a plānge
Forțe rarū se reintōrce pre unde-a mai fostū odatā
Sēu de cumva chiar' re'ntōrce, — nu mai e adevēratā.*

1885.

G. SIMU.

» DIVERSE. «

Cronică. — Unu Episcopu ingrigitoriū de tinerime. Pré S. Sa Episcopulu din Aradū a adresatū d.-lui adm. protopopescū din Timișoara Petru Anca o scrisore, în care dīce, că »observēndū cu durere cumcā numărul tinerilorū noștri dela școlele medii de acolo din anū în anū se împuținēzā totū mai multū spre cea mai mare daunā a viitoriului nostru, și părēndu-se, că cauza acestei împuținări ar' fi, între altele, și nepotința multorū părinți de a provedē pe fi lorū cu spesele recerute; iar' alumneulū nostru de acolo abia poté ajuta patru tineri de astă-datā, pentru încurgiarea și spriginirea tinerilorū noștri din acele părți în măsurā mai mare, invitā pe d.-lū Anca a convoca comitetulū alumnealū la o consultare și a combina cu acelu comitetū: cātu ajutoriū sar' mai cere, ca se se poté sustēne de-ocamdatā vre-o 12 tineri în alumneu? Mai departe a stāruī sē afe o localitate corēspundētoare pentru unū modestū internatū, în care se se încuartireze tinerii, și apoi unū ingrigitoriū, supraveghiātoriū sēu prefectū bunū, cum ar' fi unulū dintre învățatoriū noștri, sēu alți fruntași de acolo, carele între altele, ar' desvolta în tineri totū mai multū și sēmțulū religiosū, țēnerea la beserica noastră națională.« Totū odatā Pré Sântia Sa asigurā spre acēstū scopū de-o-camdatā una miā floreni v. a.

Controla guvernului asupra fundațiunilor. Ministrulū de culte, în înțelegere cu ministrulū de interne, a ordinarū ca se se conscrie tōte fundațiunile, care există în țērā și nu suntū administrate sub controla guvernului, ca ast'felu dreptulū de supraveghiere alū regimului asupra acestorū fundațiuni se se poté introduce și exercita.

Revisuirea legeri pensiunilorū învățatoresci. — În sesiunea de tōmnā a dietei ung. va presenta Ministrulū de instrucțiune unū proiectū de lege privitoriu la cestiunea pensiunilorū învățatoresci. Timpulū de serviciū de 40 anī sē manține, după care pensiunea e de 300—600 fl. Învēțatoriū, carī după lēfā lorū n'ar' poté conta la o pensiā de 600 fl., și-ar' poté asigura după nōua lege acēstā pensiune printr'o micā contribuțiune anualā. Contribuțiunea regulatā de pensiune sē dīce, că va fi în viitoriū de 2 fl.

Fabricā de prafū fără fumū sē va construi în Pojunū. Ministeriulū a aprobatū planurile. Construcțiunea trebue sē se gate repede, de-ōrece fabrica e obligatā prin contractū sē predee la primāverā o mare cantitate de prafū pentru armatā. — Acum sē lucrēzā la unū peronu balisticū de împușcatū pentru tunuri cu prafū fără fumū.

Fabricā de cognacū în Transilvania. O societate francesā în urma concesiunei date din partea autorității comitatense, a și începutū la clādirea unei fabrici d' cognacū pe teritoriulū comunei

Vintulū de josū, carea cătrā finea anului curente va și începe a funcționa. Acēstā împregiurare se presupune a fi avantajōsā pentru cultivatoriū de vii alū cărorū productū ilū liferau în toți anii unii agentī jidani după placulū lorū, așa încātū cultivarea viilorū începuse a regresa.

Bibliografiā. — Trei suvenirī este titlulū unui nou opū apărutū de curundū la Cernăuți din pēna dlui *Constantin de Stamati-Ciurea* membru alū institutului literar din Paris, alū institutului de belle-arte din Viena și alū institutului sciintificū din Moscva. Opulū acesta conține: *Victima veacului* (novelā), *Omulū enigmaticū* (balada în prosā) și *Florica Codrulū* (legendā) și se vinde cu 50 cr. pentru România 1 francū 50 bani. Ilū recomēndāmū deosebitei atențiunii a cetitorilorū nostri de ambe secsele.

Graiul ardelenesc în raport cu limba literarā de preste Carpați de *A. Șuluf-Carpenișeanū*, doctor în litere. Opșorulū acesta se vinde în folosulū școlei civile de fete a Asociațiunei transilvane p. lit. și cult. pop. rom. Prețulū 20 cr. = 50 bani.

Abecedar sēu antāia carte de cetire și scriere pentru învățarea limbei maghiare în școlele populare romāne, întocmit, pe b... planului ministerial de învățământū, de *Francisc Koos*, inspector școlar și consilier regesc, și *Iōn Dariu* învățator la școlele centrale rom. din Brașov. Editura Librăriei *Nicolae I. Ciureu* Brașov. Prețul 20 cr.

Carte de felicitări la feliurite ocașiuni întocmitā mai alesū pentru tinerimea școlară de unū prietiniū alū copiilorū. Editura Librăriei *Nicolae I. Ciureu* Brașov. Prețulū 15 cr.

GLUME.

Din tainele scenei. — Domnule Directorū, te rogū sē-mi stradaī lēfā.

- Cā vi-o-amū stradatū demultū.
- Mie unuia nu.
- Nu d.-tale, ci celorū-alalți.
- Domnule Directorū, *asta nu mai merge.*
- Apoi mergi darā domaia-ta!

Proprietariū, Redactorū răspundetoriū și Editorū: NICOLAE F. NEGRUTIŪ.

